

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΚΡΟΑΣΗ

"ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ"

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ ΝΙΚΟΥ ΣΗΦΟΥΝΑΚΗ

Η ιδέα για την πραγματοποίηση αυτής της ακρόασης γεννήθηκε τον περασμένο Ιούνιο όταν επταμελής αντιπροσωπεία της επιτροπής μας, αποτελούμενη από βουλευτές προερχομένους από τις περισσότερες πολιτικές ομάδες του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, επισκέφτηκε την Κύπρο.

Στην Κύπρο είχαμε την ευκαιρία να ενημερωθούμε για τη θλιβερή κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει μεγάλο μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού ως αποτέλεσμα της τουρκικής εισβολής του 1974 και της συνεχιζόμενης διχοτόμησης του νησιού.

Η πρόταση για την πραγματοποίηση μίας δημόσιας ακρόασης αφιερωμένης σε αυτό το θέμα έτυχε, καταρχάς, θετικής αποδοχής από τους συναδέλφους που συμμετείχαν στην αντιπροσωπεία στην Κύπρο και στη συνέχεια η πραγματοποίησή της επιβεβαιώθηκε με απόφαση της επιτροπής μας. Και για αυτό ευχαριστώ πολύ τους συναδέλφους μου και ιδιαίτερα την κυρία Gibault που στήριξε τόσο σθεναρά την πρόταση για την υλοποίηση αυτής της ακρόασης.

Η Κύπρος, η Μεγαλόνησος της Νοτιοανατολικής Μεσογείου, βρίσκεται στην αγκαλιά τριών ηπείρων και στο σταυροδρόμι μεγάλων πολιτισμών και θρησκειών. Ως εκ τούτου διαθέτει μία εξαιρετικά πλούσια ιστορία και πολιτιστική κληρονομιά που ξεκινάει πριν από 9.000 χρόνια.

Στη διάρκεια της πολύχρονης και πολυκύμαντης ιστορίας της και ως την ημέρα που ανακηρύχθηκε ανεξάρτητο κράτος, δοκίμασε πολλές περιπέτειες, γνώρισε αρκετούς κυρίαρχους και αφομοίωσε διαφορετικές πολιτιστικές επιδράσεις. Τα πολλά και σημαντικά μνημεία που σώζονται

στη Μεγαλόνησο αντικατοπτρίζουν αυτή την πορεία και αντιπροσωπεύουν όλες τις περιόδους της ιστορίας της - από την προϊστορική εποχή ως τις μέρες της οθωμανικής και της βρετανικής περιόδου - και διασώζουν τα αποτυπώματα του ελληνικού, του ρωμαϊκού, του βυζαντινού, του ενετικού, του φραγκικού και του οθωμανικού πολιτισμού. Όλες οι ιστορικές περιόδους κληρονόμησαν σημαντικά μνημεία στην Κύπρο τα οποία αποτελούν σήμερα μέρος της πολιτιστικής κληρονομιάς του νησιού.

Σημαντική τομή ωστόσο στην ιστορική και πολιτισμική συνέχεια της Κύπρου αποτελεί η τουρκική εισβολή του 1974. Η εισβολή δεν είχε μόνο ως συνέπεια την πλήρη διχοτόμηση του νησιού και την απόλυτη ρήξη των δεσμών ανάμεσα στις δύο μεγαλύτερες κοινότητες, τους Ελληνοκυπρίους και τους Τουρκοκυπρίους, αλλά ήταν εξίσου επιζήμια και καταστροφική και για τον πολιτισμό της Μεγαλονήσου.

Τα δεινά της εισβολής και της κατοχής δεν τα υπέστησαν μόνο οι κάτοικοι αλλά και η πολιτιστική κληρονομιά του νησιού, καθώς ο πολιτικός και δημογραφικός διαχωρισμός και η ρήξη της εδαφικής ακεραιότητας της Κυπριακής Δημοκρατίας αποτέλεσε επίσης αιτία για τη διάρρηξη της πολιτιστικής ενότητας της Κύπρου, όπως αυτή αποτυπώνεται στα ιστορικά μνημεία όλων των περιόδων της ιστορίας της.

Η πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου ποτέ δεν παραμένει άθικτη μετά την εισβολή ξένων στρατευμάτων. Έτσι και στην Κύπρο, αμέσως μετά την εισβολή, ξεκίνησε η εγκατάλειψη, καταστροφή και λεηλασία των αρχαιολογικών και κυρίως των χριστιανικών μνημείων.

Πολλές εκκλησίες χρησιμοποιούνται σήμερα ως τζαμιά, αποθήκες, στρατιωτικές εγκαταστάσεις ή έχουν δοθεί σε εμπορικές εκμεταλλεύσεις, ενώ εκατοντάδες άλλες έχουν λεηλατηθεί ή έχουν σκόπιμα καταστραφεί ή κατεδαφιστεί.

Δυστυχώς, έχουν καταγραφεί περιπτώσεις κατεδάφισης και αρχαίων μνημείων, όπως η ισοπέδωση του νεολιθικού οικισμού Κάστρος στο Ακρωτήρι του Αποστόλου Ανδρέα.

Εξαιτίας της δράσης αρχαιοκάπηλων, ιστορικά μνημεία του κυπριακού πολιτισμού έχουν λεηλατηθεί και ανεκτίμητοι θησαυροί από εκκλησίες και μοναστήρια έχουν βρεθεί στο έλεος των λαθρεμπόρων τέχνης.

Η παράνομη δράση των αρχαιοκάπηλων επεκτάθηκε και στη λεηλασία των μονίμων συλλογών των μουσείων που βρίσκονται στη βόρεια Κύπρο, καθώς και του μη καταγεγραμμένου υλικού των αποθηκών των ξένων αρχαιολογικών αποστολών.

Πιστεύω ότι είναι καιρός να κατανοήσουμε ότι η πολιτιστική κληρονομιά, όχι μόνο στην Κύπρο αλλά σ' όλο τον κόσμο, είναι πεδίο που δεν προσφέρεται για κανενός είδους συγκρούσεις. Η περί του αντιθέτου αντίληψη, η αποσπασματική ή μεροληπτική αντιμετώπιση των μνημείων του πολιτισμού και η αδιαφορία για την προστασία και την ανάδειξη τους είναι εξ ίσου επιζήμιες με τις καταστροφές και τις λεηλασίες στις οποίες αναφέρθηκα.

Βασική λειτουργία του πολιτισμού είναι να ενώνει και όχι να χωρίζει τους λαούς και η σημερινή δημόσια ακρόαση επιδιώκει να καταδείξει με νηφαλιότητα τα προβλήματα και να αναζητήσει λύσεις με σεβασμό σ' ολόκληρο το φάσμα του Κυπριακού πολιτιστικού αποθέματος και χωρίς να κάνει διαχωρισμούς ανάμεσα σε αρχαία, βυζαντινά, ισλαμικά ή άλλα μνημεία. Αποστολή μας, λοιπόν, σήμερα είναι να μην εξαντληθούμε απλά στη διαπίστωση των προβλημάτων, αλλά να συμβάλλουμε στην προστασία της Κυπριακής πολιτιστικής κληρονομιάς αναζητώντας λύσεις και διατυπώνοντας προτάσεις.

Το μήνυμα που θα επιθυμούσα να δοθεί μέσα από αυτή την ακρόαση είναι ότι η προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου θα πρέπει να πηγάζει από την κοινή θέληση των δύο κοινοτήτων και να αποτελεί κοινό τους στόχο. Για αυτό άλλωστε η βοήθεια των ειδικών για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι πολύτιμη.

Θα ήθελα λοιπόν να καλωσορίσω τους σημερινούς μας ομιλητές και να τους ευχαριστήσω που αποδέχτηκαν την πρόσκλησή μας να έλθουν στις Βρυξέλλες για να μας καταθέσουν την εμπειρία τους και τις απόψεις τους πάνω στο θέμα.

Η δημόσια ακρόαση αποτελείται από **δύο μέρη**.

Το **πρώτο μέρος** έχει ως στόχο να μας δια φωτίσει για τη σημερινή κατάσταση όσον αφορά την πολιτιστική κληρονομιά στην Κύπρο.

Το λόγο θα πάρουν κατά σειρά:

- Η κυρία **Μίκαελ Γιάνσεν**, δημοσιογράφος και συγγραφέας, η οποία έχει γράψει το βιβλίο *«Πόλεμος και Πολιτιστική Κληρονομιά: Η Κύπρος μετά την τουρκική εισβολή του 1974»*

- Ο πατέρας **Δημοσθένης Δημοσθένους**, ο οποίος έχει ασχοληθεί επισταμένα με το θέμα της καταστροφής των εκκλησιών στο βόρειο μέρος του νησιού μέσω μεταξύ άλλων της έκδοσης σχετικών λευκωμάτων.

- Ο κύριος **Κλάους Γκάλλας**, ιστορικός και συγγραφέας, ο οποίος έχει ασχοληθεί με την πολιτιστική κληρονομιά στην Κύπρο μέσω της συγγραφής βιβλίων.

Στη συνέχεια, το **δεύτερο μέρος** της ακρόασης έχει ως στόχο την παρουσίαση των προοπτικών που ανοίγονται για την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κύπρου.

Το λόγο θα πάρουν κατά σειρά:

- Ο καθηγητής αρχαιολογίας κύριος **Βάσσος Καραγεώργης**, ο οποίος διεύθυνε για τρεις σχεδόν δεκαετίες το Τμήμα Αρχαιοτήτων της Κύπρου και συμμετείχε σε πολλές ερευνητικές αποστολές της ΟΥΝΕΣΚΟ.

- Ο κύριος **Έντουαρντ Ο' Χάρα**, μέλος της Επιτροπής Πολιτισμού, Επιστημών και Εκπαίδευσης της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης και της υπο-επιτροπής για την πολιτιστική κληρονομιά.

- Ο κύριος **Ντενίς ντε Κεργκορλέ**, Αντιπρόεδρος της EUROPA NOSTRA, της πανευρωπαϊκής οργάνωσης για την πολιτιστική κληρονομιά.